

اقتصاد سیاسی در سیاست خارجی ج.ا.ایران؛ با تأکید بر سیاست خارجی دولت توسعه‌گرا^۱

مجتبی اسلامیان

دانشجوی دکتری اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران، m.eslamiyan@ut.ac.ir

رحمان حبیبی

نویسنده مسئول، دانش‌آموخته کارشناسی ارشد روابط بین‌الملل، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
r.habibi7234@gmail.com

چکیده

پیوند اقتصاد و سیاست در دو حوزه داخلی و بین‌المللی که شکل‌دهنده دیپلماسی اقتصادی محسوب می‌شود، امری ضروری برای توسعه است. به همین دلیل دولت‌هایی که دغدغه توسعه دارند، این مهم را سرلوحه سیاست‌گذاری‌های خودشان قرار می‌دهند. پژوهش حاضر نیز در پی پاسخگویی به این پرسش است که «اقتصاد و به‌ویژه دیپلماسی اقتصادی در سیاست خارجی ج.ا.ایران در چند دهه اخیر چه جایگاهی (نقش و اهمیت) داشته است؟». ادعای پژوهش این است که توجه صرف به مسائل امنیتی و نادیده گرفتن اهداف اقتصادی مورد تأکید اسناد بالادستی در جهت‌گیری‌های سیاست خارجی، باعث شده که دولت‌های ج.ا.ایران استراتژی اقتصادی مشخصی در محیط منطقه‌ای و بین‌المللی نداشته باشند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که نبود استراتژی‌های اقتصادی مشخص، موجب نوسان در سیاست خارجی ج.ا.ایران در طول چهار دهه انقلاب و به‌ویژه از سال ۱۳۶۸ تاکنون شده است. پیگیری سیاست‌های مقطعی در اقتصاد سیاسی سیاست خارجی دولت‌های ج.ا.ایران و محقق نشدن اهداف پیش‌بینی شده در برنامه‌های توسعه پنج‌ساله، از ویژگی‌های این دوران محسوب می‌شود که از پیامدهای آن می‌توان به عدم مقاوم‌سازی اقتصاد ملی، جهت‌گیری انفعالی در سیاست خارجی کشور و اثرپذیری تحریم‌ها اشاره کرد. بدین ترتیب در این پژوهش با استفاده از رویکرد توصیفی _ تحلیلی و با اتکا به منابع اسنادی موضوع مذکور بررسی شده است.

واژه‌های کلیدی: ایران، اقتصاد سیاسی، سیاست خارجی توسعه‌گرا، دیپلماسی اقتصادی

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۳/۱۱ تاریخ بازبینی: ۹۹/۰۶/۱۷ تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۶/۲۸

فصلنامه روابط خارجی، سال ۱۲، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۹، صص ۳۲۷-۳۶۵